

- Den enkleste måten å sjekke hva brukerne mener er å ha dem med i et styre

Det sier Bjørn Lydersen i Mental Helse etter å ha lest oktoberutgaven av Psykologtidsskriftet. Der ble ideen lansert om at Psykologforeningens Sentralstyre bør ha en brukerrepresentant.

TEKST:

Sjur Frimand-Anda

PUBLISERT 5. oktober 2013

MAKTSENTRUM: I styreverrommet tas de store, strategiske beslutningene.
Skal brukerne få plass ved Psykologforeningens bord?

Illustrasjonsfoto: Graham Hills

Lydersen er ikke alene om å like forslaget som ble satt fram i forrige måneds lederartikkel. Psykolog Olav Nyttingnes har lenge vært opptatt av brukermedvirkning, og har blant annet jobbet i Rådet for psykisk helse. Nå er han ansatt som prosjektmedarbeider ved Ahus. Nyttingnes er svært positiv til Olsens innspill.

Bjørn Lydersen i Mental Helse.

– Det er ikke lett å se noen store ulemper ved dette. Endringene blir relativt små når det gjelder vedtak og sånne ting. Men når det gjelder innfallsvinkler for hvilke momenter som blir tatt opp til vurdering, kan de bli flere. Det kan kanskje bli noe vanskeligere å få skaffe flertall for profesjonssentriske beslutninger. Og bredere diskusjoner kan gjøre at styrearbeidet vil ta noe mer tid, sier Nyttingnes, som synes dette er en fin anledning for Psykologforeningen å lede an utviklingen.

Psykolog Olav Nytingnes.

FOTO: BO MATHIESEN

– Brukere i styret kommer før eller senere. Og det tar seg bedre ut hvis det kommer før. Dette vil komme i flere organisasjoner på sikt, og nå kan vi være først. Jeg synes dette er et godt og morsomt forslag, og ser ingen gode grunner som taler imot. Det måtte i tilfelle være hvordan de skal velges eller oppnevnes, og at det trekker Psykologforeningen enda mer i retning en behandlings-psykologforening, sier Nytingnes.

Glimrende idé

Odd Volden, brukeraktivist og tidligere landsstyremedlem i Mental Helse, applauderer også ideen.

– Dette er en overraskende, men glimrende idé. Dersom vi nå inviteres inn i styret til den viktigste profesjonsorganisasjonen på feltet, og etter hvert kanskje også i enkelte av organisasjonens underutvalg, vil det representere en anerkjennelse av og et løft for brukerbevegelsen og brukerperspektivet som det er vanskelig å finne paralleller til. Vi har slitt med å få til brukermedvirkning på tjenestenivå, sier Volden.

Han ser mange fordeler med en bruker i styret.

– Brukerperspektivet vil flyttes fra programvaren til operativsystemet, så og si. Problemer som ellers må løses lokalt, kan lukes ut før de oppstår. Psykologforeningens beslutninger vil få en ekstra kvalitetssikring. Diskusjonene i styret vil få en ny dimensjon. Beslutningsgrunnlaget vil bli bedre. Vedtakenes legitimitet vil øke. Psykologforeningens nettverk og tilgang til ulike aktører vil bli utvidet, sier Volden, som ser at det ikke er alle styrespørsmål der en brukerrepresentant vil være like relevant.

– Noe av det en profesjonsorganisasjons styre behandler, ville i hvert fall jeg vært for bluferdig til å ønske innsyn i. Men når det gjelder faget, i hvert fall hvis vi tenker i termer av det brede psykisk helsearbeidfaget, går utviklingen veldig fort. Aktiviteten i sosiale medier gjør kunnskapsspredningen og -tilegnelsen mye lettere. Utviklingen på psykisk helsefeltet, manifestert gjennom ansettelsen av erfaringskonsulenter, og gjennom at de første erfaringsstemmene for lengst har begynt på doktorgradsløp, gjør at mange av psykologforeningens medlemmer allerede i dag vil ha problemer med å hevde seg i faglige og interessepolitiske debatter med de dyktigste brukerstemmene, sier Volden.

Brukeraktivist Odd Volden.

På tide

I Mental Helse synes man det er på høy tid at denne diskusjonen kommer.

– Det er veldig betimelig med denne diskusjonen nå. Flere og flere yrkesgrupper ser at fag og tjenester utvikles bedre i samarbeid med brukerne. Og den enkleste måten å sjekke hva brukerne mener er å ha dem med i et styre, sier Bjørn Lydersen, generalsekretær i Mental Helse.

– Det har vært en lang vei i forhold til å vinne forståelse for at man blir sterkere med brukerne på laget. Det er ingen trussel mot faget. Vi ser også at det kommer stadig

sterkere politiske signaler om brukermedvirkning, nå sist i NOU-en om pasientsikkerhet. Brukere i styret kan være med å styrke fagets utvikling og foreningens arbeid, sier generalsekretæren, som tror brukere i styret vil bidra til at Psykologforeningen jobber i tråd med de behovene samfunnet løfter frem.

– Oppmerksomheten rundt brukerne blir mer i pannebrasken på foreningen. Det vil bidra til å styrke utviklingen av foreningen og retningen man går i, sier Lydersen.

Tar plass

I Norsk Forening for Kognitiv Terapi får brukerne nå sentrale plasseringer, både i styre og stell og i utdanningene, forteller foreningens styreleder Torkil Berge.

Torkil Berge, Norsk Forening for Kognitiv Terapi.

FOTO: JAN PETER LYNAU.

– Til enhver tid deltar rundt 1000 personer i en av våre mange utdanninger. Vi satser på å gjøre erfaringsformidling til en vesentlig del av opplæringsprogrammene våre. Fagkunnskap og brukererfaring er likestilte og utfyllende perspektiver. Vi skal ha klare måltall for hvor stor del av vår utdanning som baseres på brukere som formidler sine erfaringer, og da spesielt med deres bruk av kognitiv terapi og veiledet selvhjelp. For å

lykkes med dette skal erfaringsformidlerne skoleres i formidlerrollen, slik at vi får mest mulig ut av denne ressursen, sier Berge.

I skrivende stund er det to uker til Kognitivforeningen har landsmøte. Da kommer man med største sannsynlighet til å bestemme seg for å ta inn en brukerrepresentant i styret.

– Vi ønsker at brukerperspektivet skal prege hele organisasjonen. Å ha en bruker i styret og i andre ledd i foreningen er da avgjørende, og jeg ser på det som en stor glede. Mange psykologer jobber så hardt med alliansen mellom behandler og bruker at de til slutt tror at de selv representerer brukerperspektivet. Men det er feil. Brukerne har en unik kompetanse og tilfører et annet perspektiv som vi trenger, sier Berge, som med glede og interesse leste siste leder i Tidsskriftet.

– Brukerperspektivet er fremtiden. Som psykologer kan vi bidra til at dette trekkes inn på en optimal måte, det har faget vårt alt å vinne på. Norsk Psykologforening er både en profesjonsforening og en fagforening. En bruker i styret og brukerrepresentasjon i andre deler av organisasjonen, vil styrke utviklingen av det psykologfaglige tjenestilbudet. Ta i hvert fall diskusjonen. Da får Psykologforeningen garantert en mulighet til å tenke utenfor boksen og til å gå inn i helt sentrale prinsipielle og verdimeslige spørsmål, sier Berge.

Psykologpresident

President Tor Levin Hofgaard i Norsk Psykologforeningen synes innspillene til Olsen er spenstige. Men han har noen motforestillinger mot forslaget.

President Tor Levin Hofgaard i
Psykologforeningen.

FOTO: ARNE OLAV L. HAGEBERG

– Det er alltid spennende med debatter rundt hvordan vi kan være i bedre dialog med samfunnet. Psykologforeningens formålsparagraf handler i stor grad hvordan vi kan bidra i samfunnet. Et av mine gjennomgangsbudskap har alltid vært at hvis vi ikke jobber med det samfunnet trenger, så blir vi irrelevante, sier Hofgaard, som ikke kjenner seg igjen i beskrivelsen av Psykologforeningen som litt innadvendt og lukket.

– Jeg ser på denne lederen som et godt innspill i debatten rundt hvordan vi i enda større grad kan ha kontakt med samfunnet, sier presidenten, som ikke nødvendigvis ser en brukerrepresentant i styret som den eneste og beste måten å sikre denne type påvirkning.

– Jeg sitter selv som styreformann i Rådet for psykisk helse. Her får vi masse input både fra brukere og andre interessenter. Dette er et svært godt møtepunkt, sier Hofgaard.

Tankene om en brukerrepresentant i styret har aldri vært oppe i styrediskusjonene.

– Vi har ikke gått gjennom dette ennå. Men det er kanskje litt tidlig å konkludere med at styreplass er den eneste muligheten. I hverdagen tror jeg kanskje det kunne være vel så relevant å ansette en erfaringskonsulent. Den ville hatt mer direkteinnflytelse på det daglige arbeidet enn styret. Men vi tar problemstillingen med oss videre, og skal være åpne for hvordan vi på en bedre måte kan ha kontakt med våre brukere, sier Hofgaard, som tror en brukerrepresentant fort kunne blitt et alibi for foreningen.

– Det kunne nesten forhindret oss i å utvikle dialoger på utsiden, for da skulle jo brukerne representeres direkte. Vi kunne endt opp med at det bare blir én brukerstemme inn i foreningen. I tillegg skal vi ha et folkehelseperspektiv. Det gjør det vanskelig å velge brukerrepresentanten. Brukerorganisasjonene representerer i dag stort sett folk med alvorlige psykiske lidelser. Men ut fra folkehelseperspektivet skal vi også tenke på andre brukere, sånne som deg og meg, sier Hofgaard.

Innovative tanker

Arne Selvik er forsker ved lederutviklingsmiljøet AFF som er tilknyttet Norges Handelshøyskole, og har jobbet mye med styresammensetning. Han har blant annet skrevet boken *Styreverden*. Han synes det er sunt å ta en skikkelig diskusjon rundt hvordan styret skal se ut.

Styreekspert Arne Selnes.

– Det er både fordeler og ulemper her. Fordelen med mangfold i styret er at det strategiske arbeidet blir bedre og man fanger opp flere konkurrerende perspektiver på andre saker styret arbeider med. Men samtidig vil styrearbeidet ta lenger tid. Eksterne brukere vil måtte bruke lengre tid for å forstå fagspråket, kulturen, profesjonsverdiene og forkortelser som brukes i dokumenter og diskusjoner, sier Selvik, som anbefaler at man tar utgangspunkt i foreningens mål og strategi for å avgjøre om eksterne brukere i styret er en god idé.

– I saker hvor foreningen skal gi høringsuttalelser vil det kunne være fordel, men det hensynet kan være ivaretatt gjennom andre organisasjoner som pasientforeninger og liknende. I rene profesjonssaker er det vanskeligere å se at eksterne kan tilføre mye, sier han, og fortsetter: – Men tanken er god, og det vil åpenbart bli oppfattet som litt innovativt å ta brukerne med Psykologforeningens styrende organer.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 50, nummer 11, 2013, side 1104-1107

TEKST:

Sjur Frimand-Anda